The Development of Performance Evaluation Indicators of the Elderly School Prototype in Thailand

Jarukanya Udanont
Student of Philosophy Program in Public Administration Program
Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University
Sukanya Aimimtham
Associate Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University
Corresponding Author: jimlim66@hotmail.com

Received: May 20, 2019 **Revised**: August 5, 2019 **Accepted:** August 14, 2019

Abstract

The objectives of this study were to develop an evaluation framework and performance indicators of for the elderly school prototype in Thailand. The authors employed the CIPPES model as a guideline for evaluating the performance by incorporating strengths of CIPP and CIPIEST models based on the context of the elderly school. The concept is then brought to be synthesized in order to get an overview of the main components and related indicators. A conceptual framework was then created and confirmed by using in-depth interviews with six experts. The tools used for collecting were semi-structured interviews.

The research results were as follows. The main components of the performance evaluation of the elderly school consisted of six dimensions: (1) context dimension (2) import factor dimension (3) process dimension (4) product dimension (5) effectiveness dimension and (6) sustainability dimension. The classification of context dimensions had three main indicators and 15 sub-indicators. The Import Factor dimension had four main indicators, 16 sub-indicators. The Process dimension had three main indicators, 17 sub-indicators. The Product dimension had two main indicators, 9 sub-indicators. The Effectiveness dimension had two main indicators, 10 sub-indicators and the Sustainability dimension had 2 main indicators, 9 sub-indicators. The total number of indicators is 16, including 76 sub-indicators as determined by the performance indicators of the elderly school prototype in Thailand. These indicators will be used as a guideline for management and operation in order to achieve effective results in the elderly school.

Keywords: Development of Indicators, Performance Evaluation, Elderly School Prototype

การพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย

จารุกัญญา อุดานนท์
นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สุกัญญา เอมอิ่มธรรม
รองศาสตราจารย์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้จัดทำบทความต้นฉบับ: jimlim66@hotmail.com

ได้รับบทความ: 20 พฤษภาคม 2562 **ปรับปรุงแก้ไข:** 5 สิงหาคม 2562 **ตอบรับตีพิมพ์:** 14 สิงหาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากรอบการประเมิน และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้กำหนดตัวแบบ CIPPES ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงาน โดยนำเอาจุดแข็งของตัวแบบ CIPP และ CIPIEST มาประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นแนวคิดหลัก จากนั้นนำแนวคิดที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ภาพรวมขององค์ประกอบหลักและตัวชี้วัดที่สอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบหลักเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย และดำเนินการยืนยันตัวชี้วัดโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมคือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบหลักในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยมีจำนวน 6 มิติ ได้แก่ (1) มิติด้านบริบท (2) มิติด้านปัจจัยนำเข้า (3) มิติด้านกระบวนการ (4) มิติด้านผลผลิต (5) มิติด้านประสิทธิผล และ (6) มิติด้านความยั่งยืน จำแนกเป็นมิติด้านบริบท มีจำนวน 3 ตัวชี้วัดหลัก 15 ตัวชี้วัดย่อย มิติด้านปัจจัยนำเข้า มีจำนวน 4 ตัวชี้วัดหลัก 16 ตัวชี้วัดย่อย มิติด้านกระบวนการ มีจำนวน 3 ตัวชี้วัดหลัก 17 ตัวชี้วัดย่อย มิติด้านผลผลิต มีจำนวน 2 ตัวชี้วัดหลัก 9 ตัวชี้วัดย่อย มิติด้านประสิทธิผล มีจำนวน 2 ตัวชี้วัดหลัก 10 ตัวชี้วัดย่อย และมิติด้านความยั่งยืน มีจำนวน 2 ตัวชี้วัดหลัก 9 ตัวชี้วัดย่อย รวมตัวชี้วัดทั้งสิ้น 16 ตัวชี้วัดหลัก 76 ตัวชี้วัดย่อย โดยตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยนี้จะนำไปเป็นแนวทางการบริหารและการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดสัมฤทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพในโรงเรียนผู้สูงอายุต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาตัวชี้วัด การประเมินผลการดำเนินงาน โรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยมีประชากรอาศัยอยู่ทั้งหมดประมาณ 65.9 ล้านคน และยังมีแรงงานข้ามชาติอีกประมาณ 3 ล้านคนรวมเป็น 68.9 ล้านคน ในจำนวนประชากรไทยทั้งหมด 65.9 ล้านคนมีผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 11 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 16.5 ในขณะที่ประชากรรวมของประเทศไทยกำลังเพิ่มด้วยอัตราที่ช้าลงอย่างมากจนเหลือเพียงร้อยละ 0.4 ต่อปี ในปัจจุบันประชากรสูงอายุกลับเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่สูงด้วยอัตราประมาณร้อยละ 5 ต่อปี ส่วนประชากรอายุ 80 ปีขึ้นไปเพิ่มด้วยอัตราสูงมากกว่าร้อยละ 6 ต่อปี (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง,2560) ภายในอนาคตอันใกล้จำนวนประชากรสูงอายุยังจะเพิ่มขึ้นอีกมากและประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอีกประมาณ 5 ปีข้างหน้าเมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 20 (กรมกิจการผู้สูงอายุ,2560)

ในปี ค.ศ. 2002 องค์การอนามัยโลกได้นำเสนอแนวคิดแนวคิดผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Ageing) ให้เป็นแนวคิดหนึ่งในการพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาประชากรสูงอายุที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคตโดย WHO ได้ระบุว่าแนวคิดผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ (Active Ageing) ว่าเป็นกระบวนการที่นำไปสู่สุขภาวะที่ดี (Health) การมีส่วนร่วม (Participation) และหลักประกันที่มั่นคง (Security) เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเมื่อสูงวัยและให้ประชาชนตระหนักถึงสุขภาวะด้านร่างกายสังคมจิตใจตลอดจนวิถีชีวิตและการมีส่วนร่วมทางสังคมในขณะเดียวกันควรมีหลักประกันหรือความมั่นคงและการดูแลประชาชนเมื่อประชาชนต้องการด้วย (World Health Organization, 2002) ซึ่งการพัฒนาผู้สูงอายุที่มุ่งสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพนี้ได้มีการดำเนินการในหลากหลายวิธีและหลากหลายกิจกรรม การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะและการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุเป็นแนวทางหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ จากแนวคิดดังกล่าวนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบุคคลทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุที่พ้นจากสถาบันการศึกษามาเป็นเวลานาน และปัจจุบันนับเป็นกลุ่มประชากรที่มีความสำคัญในเชิงการพัฒนาสังคมและประชาชาติกลุ่มหนึ่งจากการเป็นสังคมสูงอายุของประเทศ (Aged Society) ซึ่งการเป็นสังคมสูงอายุนั้นผู้สูงอายุจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านจึงควรมีการปรับตัวและเตรียมพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเป็นการเปลี่ยน“ภาระ”ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตให้เป็น “พลัง” (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2549)

กรมกิจการผู้สูงอายุ สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการจัดสวัสดิการและการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ รวมทั้งการพัฒนารูปแบบงานด้านสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมและตอบสนองต่อสภาพการณ์ทางสังคม ได้มีการดำเนินการในหลากหลายวิธีและหลากหลายกิจกรรม โดยโรงเรียนผู้สูงอายุหรือชมรมผู้สูงอายุที่มีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุนับเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้ถูกนำมาใช้และคาดหมายว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สูงอายุตามแนวคิดที่กล่าวมา ซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะและการศึกษาตามอัธยาศัยของผู้สูงอายุกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตช่วยเพิ่มพูนความรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็นโดยวิทยากรจิตอาสาหรือผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพโดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่นเพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559) ส่วนการจัดตั้งเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุ

นั้นมีความหลากหลายทั้งสถานที่ รูปแบบและวิธีการขึ้นกับบริบทของพื้นที่นั้นๆ นอกจากนี้รูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุในโรงเรียนนั้นมีความแตกต่างกัน บางแห่งจัดทำเป็นหลักสูตรมีการกำหนดระยะเวลาเรียนคล้ายกับการศึกษาในระบบ บางแห่งจัดตามความต้องการในการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ บางแห่งจัดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ หรือบางแห่งจัดขึ้นเพื่อสร้างความสุขของผู้สูงอายุ ซึ่งความแตกต่างของรูปแบบการจัดบริการโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นน่าจะเป็นประโยชน์หากมีการจัดการเรียนการสอนโดยกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้สูงอายุสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2560)

จากการสำรวจข้อมูลโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยโดยกรมกิจการผู้สูงอายุ พบว่าปัจจุบันมีโรงเรียนผู้สูงอายุจำนวน 1,059 แห่ง มีการกำหนดให้เป็นโรงเรียนต้นแบบของผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน จำนวน 43 แห่ง (กรมกิจการผู้สูงอายุ,2560) จากการสอบถามเจ้าหน้าที่กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุในวันที่ 22 มกราคม 2561 เวลา 13.00 น. ณ กรมกิจการผู้สูงอายุ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุถึงการเป็นโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ว่ากรมกิจการผู้สูงอายุใช้ตัวชี้วัดใดในการประเมินว่าโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งใดที่ควรเป็นโรงเรียนต้นแบบ พบว่าตัวชี้วัดที่ใช้ประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุยังไม่ได้จัดทำหรือสร้างขึ้น แต่ประเมินจากการพิจารณาว่าโรงเรียนใดที่มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง และพิจารณาจากสถานที่ในการจัดตั้งโรงเรียน และระยะเวลาในการจัดตั้ง ดังนั้นการให้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นโรงเรียนต้นแบบของกรมกิจการผู้สูงอายุจึงยังไม่มีเกณฑ์และตัวชี้วัดที่ใช้ประเมินการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเป็นมาตรฐานชัดเจน จากการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ผ่านมาทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการประเมินผลของการดำเนินงาน เพราะการประเมินที่เป็นระบบเป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้ทั้งระบบ และก่อให้เกิดความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการบริหารงานภาครัฐในปัจจุบันที่มุ่งเน้นในเรื่องสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงานทำให้ระบบการประเมินผลเป็นกลไกที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้เกิดผลสะท้อนกลับ และเป็นการวัดผลการดำเนินงานขององค์การเหล่านั้นว่าสามารถทำงานได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้หรือไม่ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2560)

การประเมินผลหรือการวัดผลการดำเนินงานจึงเป็นกิจกรรมที่ทุกๆองค์การจะต้องจัดให้มีขึ้น เพื่อที่จะบอกว่าสิ่งที่ได้ทำไปนั้นได้ผลเป็นอย่างไร ดีหรือไม่ดีเพียงใด ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการชี้วัดที่ดีและเหมาะสม ซึ่งในการประเมินผลการดำเนินงานของแต่ละองค์การย่อมที่จะมีเครื่องมือหรือตัวชี้วัดที่ใช้ในการชี้วัดความสำเร็จของผลการดำเนินงานที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับประเภทขององค์การและเป้าหมายในการดำเนินงานของแต่ละองค์การ (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,2547) ตัวอย่างเช่น ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (2560) ใช้วิธีการประเมินด้วยการกำหนดตัวชี้วัด ประกอบด้วย 3 ด้าน 6 องค์ประกอบและ 45 ตัวชี้วัด นอกจากนี้ จอนสโตน (Johnstone, 1981) ยังกล่าวว่าตัวชี้วัดถือเป็นสารสนเทศที่บ่งบอกปริมาณความสัมพันธ์หรือสภาวะของสิ่งที่มุ่งวัดในเวลาใดเวลาหนึ่งไม่จำเป็นต้องบ่งบอกสภาพที่เจาะจงชัดเจนแต่จะต้องบ่งบอกหรือสะท้อนให้เห็นวิธีการแนวทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์และบอกถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้นซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต โดยตัวชี้วัดจะเป็นสิ่งที่วัดหรือการประเมินอย่างกว้างๆถึงสภาวะหรือสภาพของสิ่งที่สนใจเข้าไปตรวจสอบเพื่อการสะท้อนกระบวนการและความสัมพันธ์ของผลลัพธ์ที่ต้องการที่จุดใดจุดหนึ่งแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการกับผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Hofer et

al., 1997 อ้างถึงในณริณี แย้มสกุล, 2553) กล่าวว่าตัวชี้วัดเป็นสารสนเทศที่บ่งบอกสภาพการณ์หรือสภาวะอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพซึ่งสารสนเทศดังกล่าวอยู่ในรูปของค่าที่สังเกตได้เป็นตัวเลขข้อความองค์ประกอบตัวแปรหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงใดโดยการนำตัวแปรหรือข้อเท็จจริงมาหาความสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดคุณค่าที่สามารถชี้ให้เห็นสภาพการณ์ผลการดำเนินงานที่ต้องการศึกษาโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์และมาตรฐานที่ตั้งไว้สามารถชี้ทิศทางในการดำเนินงานว่าควรจะเป็นรูปแบบไหนชี้เป้าหมายในการดำเนินงานว่าจะเป็นอย่างไรสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้ตลอดเวลามีความน่าเชื่อถือได้และมีความเที่ยงตรงมากยิ่งขึ้นเพราะการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีเกณฑ์การประเมินกระบวนการทำงานและผลการปฏิบัติงานที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2561)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย เพราะองค์การที่ประสบความสำเร็จได้อย่างสูงมีองค์ประกอบสำคัญที่มีส่วนในการสร้างความสามารถที่ทำให้เกิดความแตกต่างไปจากองค์การที่มีคุณภาพในระดับปานกลางหรือไม่ดี และโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นองค์กรหนึ่งที่ทำงานบริการสังคม งานพัฒนาศักยภาพคน การผลักดันนโยบายสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม การประเมินผลโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อยกระดับคุณภาพการทำงานให้ประสบความสำเร็จจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยได้ถูกสร้างหรือกำหนดขึ้นนอกจากจะส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีมาตรฐานเพื่อใช้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการยังสามารถใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งอื่น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนากรอบการประเมิน และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย

คำถามการวิจัย

กรอบการประเมิน และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยเป็นอย่างไร

การทบทวนวรรณกรรม

เพื่อให้การประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยเป็นไปอย่างรอบด้านและชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยมีความเชื่อเรื่องความเป็นกลางของคุณค่าที่ต้องพิสูจน์ ตรวจสอบและมีมาตรฐานเดียวกันตลอดจนวิธีการที่เป็นระบบ จึงใช้รูปแบบการประเมินโดยเน้นวิธีการเชิงระบบ (systematic approach) โดยผู้วิจัยกำหนดกรอบของการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย โดยประยุกต์หลักการสำคัญของตัวแบบการประเมินคือ CIPP (Stufflebeam and Shinkfield, 2007) และ CIPIEST (Stufflebeam, Gulickson, and Wingate, 2002) มาประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย

ตัวแบบการประเมิน CIPP

ตัวแบบ CIPP (CIPP model) ย่อมาจากคำว่า “Context-Input-Process-Product model” เป็นตัวแบบของการประเมินผลรวบยอดอย่างหนึ่งซึ่งพัฒนาโดย Stufflebeam และคณะ (1971) และปรับปรุงอีกครั้งโดย Stufflebeam and Shinkfield (2007) โดยตัวแบบ CIPP ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญดังนี้

แก่นความคิดของตัวแบบ CIPP อยู่ที่คำว่า“ CIPP” ซึ่งย่อมาจากการประเมินผล 4 ส่วน ได้แก่ (1) บริบท (context) (2) ปัจจัยนำเข้า (inputs) 3) กระบวนการ (processes) และ (4) ผลผลิต (products) (Stufflebeam and Shinkfield, 2007)

1) การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการศึกษาปัจจัย พื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ ได้แก่ บริบทของสภาพแวดล้อม นโยบาย วิสัยทัศน์ ปัญหา แหล่งทุน สภาพความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนแนวโน้มการก่อตัวของปัญหาที่อาจจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ เป็นต้น

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เพื่อค้นหาประสิทธิภาพขององค์ประกอบที่นำมาเป็นปัจจัยป้อน ซึ่งในด้านการท่องเที่ยวอาจจะจำแนกเป็นบุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ศักยภาพการบริหารงาน ซึ่งแต่ละปัจจัยยังจำแนกย่อยออกไปอีก เช่น บุคคล อาจพิจารณาเป็น เพศ อายุ มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความพึงพอใจ ความคาดหวัง ทัศนคติ ศักยภาพ ความสามารถ ประสบการณ์ ความรู้ คุณวุฒิทางการศึกษา ถิ่นที่อยู่และลักษณะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการศึกษาต่อจากการประเมินสภาพแวดล้อมและปัจจัยนำเข้าว่ากระบวนการเป็นไปตามแผนที่วางไว้ เป็นการศึกษาค้นหาข้อบกพร่อง จุดอ่อน หรือจุดแข็งของกระบวนการบริหารจัดการโครงการ ที่จะนำโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยเฉพาะความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลลัพธ์ที่ได้ แล้วนำเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไปตัดสิน เกณฑ์มาตรฐานนั้นอาจกำหนดขึ้นเอง หรืออาศัยเกณฑ์ที่บุคคล หรือหน่วยงานอื่นกำหนดไว้ก็ได้

Stufflebeam และคณะ (1971) ได้พัฒนาตัวแบบ CIPP เพื่อแก้ปัญหาแนวทางการประเมินผลคลาสสิคที่มีข้อจำกัดในการใช้ โดยอธิบายว่าตัวแบบ CIPP สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ปัญหาได้หลายระดับ นอกจากนี้ตัวแบบ CIPP เป็นการประเมินทั้งความก้าวหน้า (formative) และผลสรุป (summative) หรือประเมินทั้งก่อนและหลังการดำเนินการของโครงการ

ตัวแบบการประเมิน CIPIEST

รูปแบบการประเมิน CIPIEST คือ ส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) การประเมินความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ได้รับการประเมิน ซึ่งมักได้แก่ โครงการ แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงต่าง ๆ โดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนั้นมีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์ (Stufflebeam, Gulickson and Wingate, 2002) ทั้งนี้

ความหมายทั้งนี้ความหมายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้น พิจารณาได้จากการตั้งคำถามการประเมินแต่ละมิติดังนี้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2557)

การประเมินผลกระทบ (impact evaluation: I) เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า สิ่งที่ผู้รับผลประโยชน์ (จากโครงการหรือสิ่งแทรกแซง) ได้รับเกินไปกว่าเป้าหมายความต้องการที่จะได้รับตอบสนองตามความต้องการจำเป็นนั้นคืออะไรบ้าง คำถามนี้ชี้ให้เห็นว่าไม่ว่าสิ่งที่ได้รับเกินไปกว่าที่กำหนดไว้นั้นจะเป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็ล้วนแต่เป็นผลกระทบทั้งสิ้น

การประเมินประสิทธิผล (effectiveness evaluation: E) เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า โครงการหรือสิ่งแทรกแซงบรรลุตอบสนองความต้องการจำเป็นของกลุ่มผู้รับประโยชน์ได้อย่างครอบคลุมหรือไม่

การประเมินความยั่งยืน (sustainability evaluation: S) เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่าแนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบหรือเป็นทางการเกี่ยวกับการนำโครงการไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าวมุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จไปใช้ รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว

การประเมินการถ่ายโยงความรู้ (transportability evaluation: T) เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า มีการนำโครงการหรือสิ่งแทรกแซงที่ประสบความสำเร็จไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ หรือไม่

จะเห็นว่ามิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นทั้ง 4 ด้าน จากการขยายการประเมินผลผลิต ตามตัวแบบการประเมิน CIPP เดิมนั้น แท้ที่จริงก็คือ การประเมินในส่วนที่ Stufflebeam เรียกว่า “ผลลัพธ์”(Outcomes) ของโครงการนั่นเอง (Stufflebeam, Gulickson and Wingate, 2002) เพียงแต่เป็นการจำแนกและตั้งคำถามการประเมินให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นวิธีการนำตัวแบบการประเมิน CIPIEST ไปใช้จึงยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกับการใช้ตัวแบบการประเมิน CIPP ดังนั้นจะเห็นว่ารูปแบบการประเมิน CIPPIEST ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์อย่างลุ่มลึกแก่ผู้บริหารสำหรับใช้ในการตัดสินใจอย่างรอบด้านทางการบริหาร รูปแบบการประเมิน CIPPIEST มีทั้งความกว้าง ความลึก และความละเอียดอ่อน สามารถนาไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิผลของระบบปฏิบัติการที่มีผลกระทบต่อสาธารณชนได้เป็นอย่างดี (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2558)

แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัด

กระบวนการพัฒนาตัวชี้วัดในบริบทของประเทศไทย ได้ถูกอธิบายโดย นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551) โดยอธิบายว่าตัวชี้วัดเป็นค่าสถิติหรือตัวแปรรวม หรือตัวแปรประกอบ (composite variable) หรือองค์ประกอบ (factor) ที่ถูกสร้างขึ้นโดยการรวมตัวแปรย่อยหลายๆ ตัวให้ได้สารสนเทศที่ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นการพัฒนาตัวชี้วัดจึงมีขั้นตอนบางส่วนเป็นแบบเดียวกับกระบวนการวัดตัวแปร (measurement procedure) นั่นเอง แต่มีขั้นตอนเพิ่มมากขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับการรวมตัวแปรเข้าเป็นตัวชี้วัด และการตรวจสอบคุณภาพของตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น สรุปขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาตัวชี้วัด รวม 6 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวชี้วัด (statement of purpose) ผู้ดำเนินการพัฒนาต้องกำหนดล่วงหน้าว่าจะนำตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไรและอย่างไร ซึ่งวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการพัฒนาตัวชี้วัด คือการนำไปใช้ประโยชน์ 3 ประการ คือ การบรรยายสภาพของระบบ การแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบ การเปรียบเทียบระบบกับเกณฑ์ รวมทั้งการเปรียบเทียบระหว่างระบบ การใช้

ประโยชน์จากตัวชี้วัดทั้ง 3 ประการนี้ทำโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการบริหาร การพัฒนา และการวิจัยในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญรวม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ ด้านการกำกับและการประเมินระบบ ด้านการจัดลำดับและการจำแนกประเภทระบบ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบ ด้านความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่และการประกันคุณภาพของหน่วยปฏิบัติ และด้านการกำหนดเป้าหมายระยะสั้นที่ตรวจสอบได้ (benchmarking) ตามแนวคิดและหลักการประเมินแบบใหม่

ขั้นตอนที่ 2 การนิยามตัวชี้วัด (definition) ขั้นตอนนี้จะเป็นตัวชี้นำวิธีการที่ต้องใช้ในขั้นตอนต่อไปของกระบวนการพัฒนาตัวชี้วัด ในขั้นตอนการนิยามตัวชี้วัดนี้นอกจากจะเป็นการกำหนดนิยามแบบเดียวกับการนิยามตัวแปรในการวิจัยทั่วไปแล้วนักวิจัยต้องกำหนดด้วยว่าตัวชี้วัดประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และรวมตัวแปรย่อยเป็นตัวชี้วัดอย่างไร ในการนิยามตัวชี้วัดต้องแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การกำหนดกรอบความคิดหรือการสร้างแนวคิด (conceptualization) เป็นการให้ความหมายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการชี้วัดโดยการกำหนดรูปแบบหรือโมเดลแนวคิด (conceptual model) ของสิ่งที่ต้องการชี้วัดว่ามีส่วนประกอบแยกย่อยเป็นกี่มิติ (dimension) และแต่ละมิติประกอบด้วยแนวคิดอะไรบ้าง และส่วนที่สองคือ การพัฒนาตัวแปรส่วนประกอบหรือหรือตัวแปรย่อย (development of component measures) และการสร้างและการกำหนดมาตร (construction and scaling) เป็นการกำหนดนิยามปฏิบัติการของตัวแปรย่อยตามโมเดลแนวคิด และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล (data collection) คือ การดำเนินการวัดตัวแปรย่อยได้แก่ การสร้างเครื่องมือสำหรับวัด การทดลองใช้และการปรับปรุงเครื่องมือ ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การออกภาคสนามเพื่อใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อย ซึ่งนำมารวมเป็นตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างตัวชี้วัด (construction) ในขั้นตอนนี้นักวิจัยสร้างสเกล (scaling) ตัวชี้วัด โดยนำตัวแปรย่อยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์รวมให้ได้เป็นตัวชี้วัด โดยใช้วิธีการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยและรวมตัวแปรตามนิยามตัวชี้วัด

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพของตัวชี้วัด (quality check) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น ครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อยและตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น โดยตรวจสอบทั้งความเที่ยง (reliability) ความตรง (validity) ความเป็นไปได้ (feasibility) ความเป็นประโยชน์ (utility) ความเหมาะสม (appropriateness) ความเชื่อถือได้ (credibility)

ขั้นตอนที่ 6 การจัดเข้าบริบทและการนำเสนอรายงาน (contextualization and presentation) เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการสื่อสารระหว่างนักวิจัยที่เป็นผู้พัฒนาตัวชี้วัดกับผู้ใช้ตัวชี้วัด หลังจากได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของตัวชี้วัดแล้วนักวิจัยต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ค่าของตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับบริบท (context) โดยอาจวิเคราะห์ตีความแยกตามระดับเขตพื้นที่ จังหวัด อำเภอ หน่วยงาน หรือแยกตามประเภทของบุคลากร หรืออาจวิเคราะห์ตีความในระดับมหภาค แล้วจึงรายงานค่าของตัวชี้วัดให้ผู้บริโภค/ผู้บริหาร/นักวางแผน/นักวิจัย ตลอดจนนักวิชาการทั่วไปได้ทราบและใช้ประโยชน์จากตัวชี้วัดได้อย่างกว้างขวาง

สรุปการพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยผู้วิจัยใช้แนวคิด นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ (2551) มาใช้ในการพัฒนาตัวชี้วัด โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวชี้วัด การนิยามตัวชี้วัด (definition) ด้วยวิธีการพัฒนาตัวชี้วัดโดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ (empirical definition) การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวชี้วัดการตรวจสอบคุณภาพของตัวชี้วัด และการวิเคราะห์ตามบริบทที่ต้องการศึกษาและการนำเสนอรายงาน

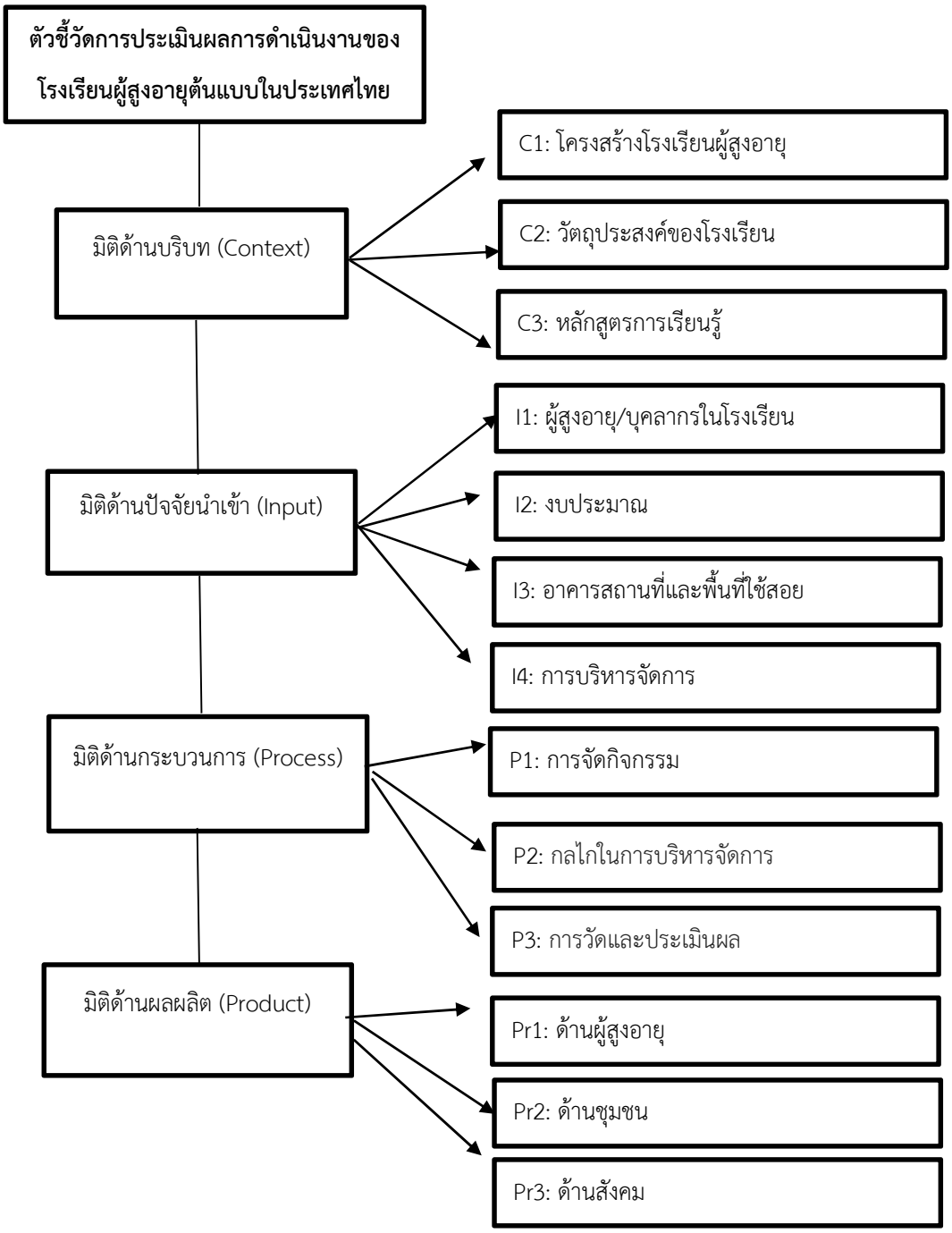
แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น โดยวิทยากรจิตอาสาหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่ผู้สูงอายุจะได้แสดงศักยภาพ โดยการถ่ายทอดภูมิความรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมแก่บุคคลอื่น เพื่อสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559) ปัจจุบันมีโรงเรียนผู้สูงอายุจำนวน 1,059 แห่ง มีการกำหนดให้เป็นโรงเรียนต้นแบบของผู้สูงอายุที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานจำนวน 43 แห่งทั่วประเทศอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมกิจการผู้สูงอายุ

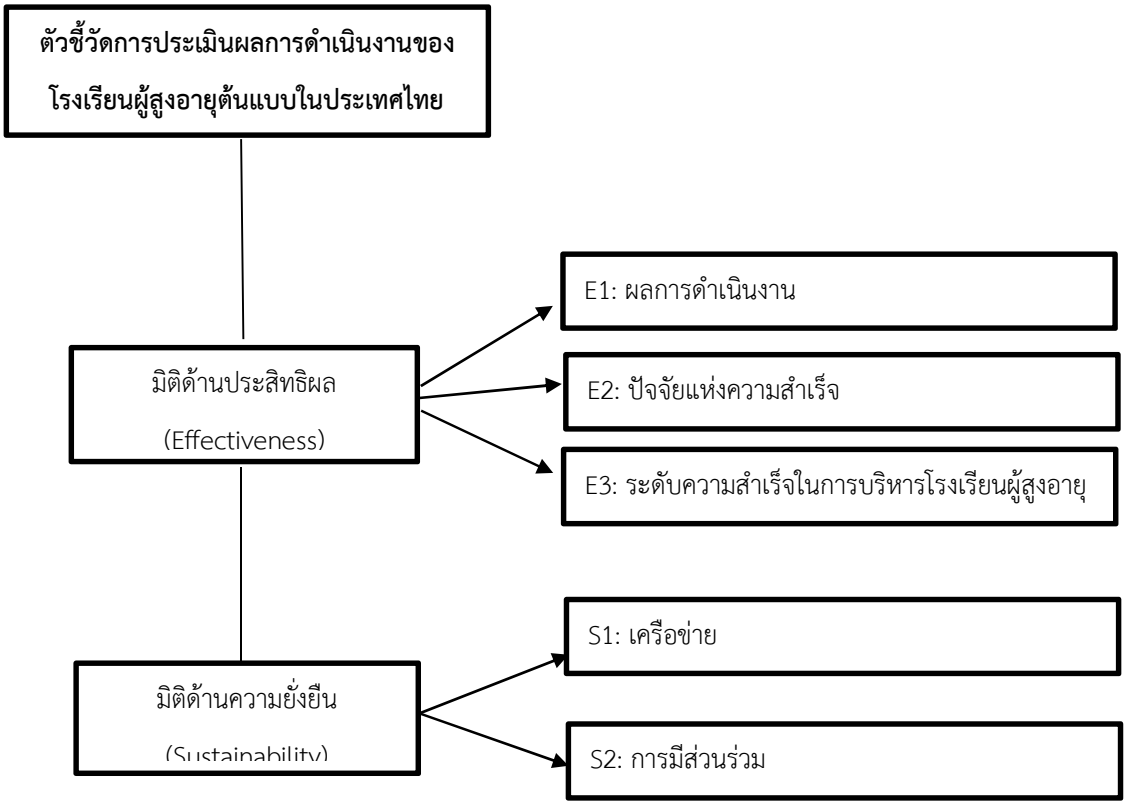
การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการที่มาจากหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ ศาสนา ประชาชน และนักเรียนสูงอายุโดยร่วมกันพิจารณาและกำหนดหลักสูตรกำหนดการเปิด-ปิดเรียนสถานที่เรียนและงบประมาณที่ใช้โดยคณะกรรมการมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาหรือบางแห่งแต่งตั้งเพียงชื่อแต่ในการบริหารจริงให้อำนาจแก่ผู้นำองค์กรที่ก่อตั้งเป็นผู้ดำเนินการเพียงผู้เดียวนอกจากนี้โรงเรียนผู้สูงอายุที่มีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการโดยมาจากบุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้นๆหรือมาจากบุคคลภายนอกหรือจัดขึ้นตามภารกิจหรือหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุนั้นมีความแตกต่างกันตามพื้นฐานการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เป็นแกนหลักในการจัดตั้ง สำหรับงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย” ผู้วิจัยเลือกหน่วยวิเคราะห์เป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบจำนวน 43 แห่ง เนื่องจากโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ ได้รับการรับรองจากกรมกิจการผู้สูงอายุว่าเป็นโรงเรียนที่มีการดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการเป็นประจำ และมีเป้าหมายชัดเจน มีการจัดกิจกรรมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดของหลักสูตรในโรงเรียนผู้สูงอายุ และมีสถานที่เรียนสะดวกสบาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดรวบยอด เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework) ดังนี้

ภาพที่1 กรอบแนวคิดการวิจัย ร่างองค์ประกอบและร่างตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย (มิติด้านบริบท มิติด้านปัจจัยนำเข้า มิติด้านกระบวนการ และมิติด้านผลผลิต)

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย ร่างองค์ประกอบและร่างตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย (มิติด้านประสิทธิผล และมิติด้านความยั่งยืน)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาการพัฒนากรอบการประเมิน และตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยโดยทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับแนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุ แนวคิดการประเมินผลการดำเนินงาน แนวคิดตัวแบบการประเมินแบบ CIPPและ CIPIEST และแนวคิดการพัฒนาตัวชี้วัดทั้งนี้ในการกำหนดองค์ประกอบของการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแบบ CIPPES ขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย โดยนำเอาจุดแข็งของตัวแบบ CIPP และ CIPIEST มาประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทย เป็นแนวคิดหลักโดยทบทวนกรอบแนวคิดการประเมินผลการปฏิบัติงานรูปแบบต่าง ๆ เพื่อยืนยันความเหมาะสมของกรอบการประเมินดังกล่าวจากนั้นนำแนวคิดที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ภาพรวมขององค์ประกอบหลักและตัวชี้วัดที่สอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบหลักเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยมีองค์ประกอบหลักได้แก่ได้แก่ (1) มิติด้านบริบท (2) มิติด้านปัจจัยนำเข้า (3) มิติด้านกระบวนการ (4) มิติด้านผลผลิต (5) มิติด้านประสิทธิผล และ (6)

มิติด้านความยั่งยืน ทำการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องในแต่ละมิติเพื่อกำหนดร่างตัวชี้วัดและนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละตัวชี้วัดเพื่อจะนำไปสู่การจัดทำร่างข้อคำถามหรือตัวชี้วัดย่อยของแต่ละตัวชี้วัดต่อไป

ผู้วิจัยดำเนินการยืนยันตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยโดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวนรวมทั้งสิ้น 6 คน โดยการพิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาจากผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้คือ (1) มีความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลองค์การและการสร้างตัวชี้วัด (2) มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านโรงเรียนผู้สูงอายุและภารกิจหน้าที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่ม ที่1 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการในมหาวิทยาลัย กลุ่มที่2 ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้บริหารในกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกลุ่มที่3 ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) ลำดับที่ 4.3.06:13/2561 เลขที่ HE613057

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นคำถามสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Question) โดยเน้นระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุและมีความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจหน้าที่ของโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อยืนยันกรอบแนวคิดซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลักและตัวชี้วัดรวมถึงการยืนยันนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยได้จัดทำร่างขึ้นหลังจากที่ได้ทำการสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยทำการสรุปประเด็นการสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบหลักตัวชี้วัดและนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละตัวชี้วัดตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะไว้จากนั้นสรุปประเด็นการสัมภาษณ์โดยทำการสังเคราะห์ข้อความที่ได้จากการจดบันทึกและถอดความจากเครื่องบันทึกเสียงของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแล้วนำมาสรุปเป็นภาพรวมเพื่อทำการปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติมองค์ประกอบหลักตัวชี้วัดและนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยจัดทำ

ผลการวิจัย

ผลการสร้างกรอบแนวคิดและร่างตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วนำแนวคิดที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อให้ได้ภาพรวมขององค์ประกอบหลักและตัวชี้วัดที่สอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบหลักเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีองค์ประกอบหลักได้แก่ได้แก่ (1) มิติด้านบริบท (2) มิติด้านปัจจัยนำเข้า (3) มิติด้านกระบวนการ (4) มิติด้านผลผลิต (5) มิติด้านประสิทธิผล และ (6) มิติด้านความยั่งยืนหลังจากนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องของแต่ละมิติเพื่อกำหนดตัวชี้วัดได้กรอบแนวคิดและร่างตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยทั้งสิ้น 18 ตัวชี้วัด ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดร่างนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละตัวชี้วัดเป็นเบื้องต้นและนำไปเป็นกรอบในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักและร่างตัวชี้วัดรวมถึงนิยามเชิงปฏิบัติการของแต่ละตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นโดยก่อนที่จะเข้าประเด็นสอบถามถึงองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่บ่งบอกถึงการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยตามวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ทำการชักชวนพูดคุยในลักษณะของการสนทนาโต้ตอบ สรุปผลจาก

การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในระยะนี้พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องในกรอบการประเมินทั้ง 6 องค์ประกอบ และได้ปรับแก้ไขตัวชี้วัด จำแนกเป็นมิติที่ 1 คือมิติด้านบริบท มีจำนวน 3 ตัวชี้วัด มิติที่2 คือด้านปัจจัยนำเข้า มีจำนวน 4 ตัวชี้วัด มิติที่3 คือมิติด้านกระบวนการ มีจำนวน 3 ตัวชี้วัด มิติที่4 คือมิติด้านผลผลิต มีจำนวน 2 ตัวชี้วัด มิติที่5 คือมิติด้านประสิทธิผล มีจำนวน 2 ตัวชี้วัด และมิติที่ 6 คือมิติด้านความยั่งยืน มีจำนวน 2 ตัวชี้วัด รวมทั้งหมด 16 ตัวชี้วัด จากนั้นผู้วิจัยจึงทำการกำหนดตัวชี้วัดย่อยหรือข้อคำถามเพื่อใช้สำหรับการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย ได้จำนวนทั้งสิ้น 76 ตัวชี้วัดย่อย ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสร้างข้อคำถามของตัวชี้วัดการประเมินประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ปรับแก้หลังจากการสัมภาษณ์

องค์ประกอบตัวชี้วัด	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ข้อที่	ตัวชี้วัดย่อย/ข้อคำถาม
Context – มิติด้านบริบท			
C1 : โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ	โรงเรียนผู้สูงอายุทุกโรงเรียนมีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการโดยมาจากบุคคลที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ หรือมาจากบุคคลภายนอก หรือจัดขึ้นตามภารกิจหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ โดยโครงสร้างของโรงเรียนผู้สูงอายุมีหลากหลายรูปแบบไม่ตายตัวขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียนนั้นๆ ประกอบด้วยที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ ครูใหญ่หรือประธานหรือผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ คณะกรรมการและแกนนำร่วมขับเคลื่อน ทีมวิทยากรจิตอาสา และมีผู้ประสานงานในระดับปฏิบัติการคอยประสานงานระหว่างที่ปรึกษา ครูใหญ่และนักเรียนสูงอายุ	1	มีที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุในการสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
		2	มีครูใหญ่ ประธาน หรือผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุที่ประสานงานและสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
		3	มีคณะกรรมการและแกนนำร่วมขับเคลื่อน
		4	มีทีมวิทยากรจิตอาสา ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้
		5	โรงเรียนผู้สูงอายุมีภารกิจที่กำหนดสอดคล้องกับภารกิจขององค์กรที่กำกับดูแล คือ กรมกิจการผู้สูงอายุ เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง
C2 : วัตถุประสงค์ของโรงเรียน	การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ การพัฒนาตนเองการดูแลคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ การเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมการเสริมสร้างศักยภาพคุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ และการส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป	6	มีการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ
		7	มีการส่งเสริมการพัฒนาตนเอง การดูแล คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ
		8	มีการเสริมสร้างสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ
		9	มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม
		10	มีการเสริมสร้างศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ
		11	มีการส่งเสริมภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้ดำรงสืบทอดต่อไป

ตารางที่ 1 การสร้างข้อคำถามของตัวชี้วัดการประเมินประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ปรับแก้หลังจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

องค์ประกอบตัวชี้วัด	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ข้อที่	ตัวชี้วัดย่อย/ข้อคำถาม
C3 : หลักสูตรการเรียนรู้	หลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ (โรงเรียนผู้สูงอายุ) ประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชา คือ วิชาชีวิต หมายถึง ความรู้ ทักษะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในการนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข วิชาชีพ หมายถึง แนวทางการส่งเสริมความรู้ทักษะด้านอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ วิชาการ หมายถึง การสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับผู้สูงอายุ ควรมีการเรียนการสอนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง จัดสอนทุกสัปดาห์ ระยะเวลาเรียนประมาณ 4 เดือนหรือราว 96 ชั่วโมง โดยหลักสูตรต้องมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม ของผู้สูงอายุ มีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ มีกิจกรรมส่งเสริมสวัสดิการในการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ และการทำประโยชน์เพื่อชุมชน มีกิจกรรมส่งเสริมความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ และมีกิจกรรมส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ โดยหลักสูตรนี้สามารถปรับใช้ตามความเหมาะสมของพื้นที่	12	มีเนื้อหาความรู้ที่ผู้สูงอายุต้องรู้ วิธีการและแนวปฏิบัติ เพื่อการใช้ชีวิตที่เหมาะสมในวัยสูงอายุ รวมถึงมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน
		13	มีเนื้อหาความรู้ที่ผู้สูงอายุควรรู้เกี่ยวกับหลักโภชนาการที่ดีการออกกำลังกายที่เหมาะสม การจัดการอารมณ์ในวัยสูงอายุ วิธีการดูแลสุขภาพช่องปาก เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถขจัดความเครียดความกังวลในวัยสูงอายุได้
		14	มีเนื้อหาความรู้ที่ผู้สูงอายุอยากรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของผู้สูงอายุ การเสริมสร้างคุณค่าทางภูมิปัญญาของผู้สูงอายุให้เป็นที่ประจักษ์และยอมรับเพื่อให้มีการสืบทอดวัฒนธรรม ความรู้ด้าน IT เป็นต้น
		15	มีระยะเวลาการเรียนการสอนที่เหมาะสม
Input – มิติด้านปัจจัยนำเข้า			
I1 : ทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนผู้สูงอายุ	บุคลากรในโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) นักเรียนสูงอายุในโรงเรียนที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ โดยมีจำนวนนักเรียนที่เหมาะสมไม่เกินห้องละ 30 คน 2) วิทยากรผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้สูงอายุในโรงเรียนที่มาจากหน่วยงานที่หลากหลาย เช่น การศึกษานอกระบบ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น 3) ผู้ประสานงานเครือข่ายของโรงเรียนผู้สูงอายุ	16	มีจำนวนนักเรียนที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้
		17	จำนวนครูผู้ถ่ายทอดความรู้ของโรงเรียนผู้สูงอายุมีเพียงพอกับหลักสูตรที่จัดขึ้นโดยโรงเรียนและเพียงพอกับจำนวนนักเรียนสูงอายุในโรงเรียน

ตารางที่ 1 การสร้างข้อคำถามของตัวชี้วัดการประเมินประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ปรับแก้หลังจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

องค์ประกอบตัวชี้วัด	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ข้อที่	ตัวชี้วัดย่อย/ข้อคำถาม
I2: งบประมาณ	งบประมาณในการดำเนินงานที่ได้จากการเก็บค่าสมาชิก การขอรับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น และเอกชน การเขียนโครงการเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานและแหล่งทุนต่าง ๆ เช่นกองทุนผู้สูงอายุ, กองทุนสุขภาพตำบล, สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นต้น มีการระดมทุนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งกองทุนหรือสนับสนุนการจัดทำกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ	18	มีงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ
		19	มีการเขียนโครงการเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานและแหล่งทุนต่าง ๆ
		20	มีการระดมทุนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจัดตั้งกองทุนหรือสนับสนุนการจัดทำกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ
		21	มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มที่ทำในโรงเรียน
I3 : สภาพแวดล้อมการเรียนรู้	สภาพสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนผู้สูงอายุ ประกอบด้วย สถานที่ทำกิจกรรมของผู้สูงอายุมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมปลอดภัย มีพื้นที่ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ สถานที่ตั้งโรงเรียนอยู่ไม่ไกลจากชุมชนผู้สูงอายุอาศัย เดินทางสะดวก มีห้องน้ำภายในอาคารศูนย์หรือบริเวณระยะอาคารที่อยู่ในมาตรฐานของผู้สูงอายุ	22	สถานที่ตั้งโรงเรียนอยู่ไม่ไกลจากชุมชนผู้สูงอายุอาศัย เดินทางสะดวก
		23	มีพื้นที่เพียงพอสำหรับจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ
		24	มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุในการทำกิจกรรม
		25	มีพื้นที่สำหรับเก็บสิ่งของวัสดุและครุภัณฑ์ที่เป็นสัดส่วนก่อให้เกิดความปลอดภัย
		26	มีห้องน้ำภายในอาคารศูนย์หรือบริเวณระยะอาคารที่อยู่ในมาตรฐานของผู้สูงอายุ
I4 : การบริหารจัดการ	การบริหารจัดการด้วยหลัก 5 ก คือ 1) กลุ่ม การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นกลุ่มแกนนำคณะทำงาน และกลุ่มสมาชิก หรือกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการทำงาน 2) กรรมการเป็นตัวแทนของสมาชิกกลุ่มที่จะทำหน้าที่ในการบริหารจัดการกลุ่มให้การทำงานประสบความสำเร็จ 3) กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน เป็นแนวทางที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน 4) กิจกรรม มีการจัดกิจกรรมที่สนองตอบต่อความต้องการของผู้สูงอายุในโรงเรียน 5) กองทุน การขับเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมั่นคงด้วยการหางบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้วยตนเอง	27	มีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุให้เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นกลุ่มแกนนำคณะทำงานและกลุ่มสมาชิก หรือกลุ่มนักเรียนผู้สูงอายุ
		28	มีการคัดเลือก และแต่งตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ
		29	มีการสร้างกติกาหรือข้อตกลงร่วมกันเพื่อเป็นแนวทางที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจน
		30	มีการจัดกิจกรรมในโรงเรียนที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ
		31	มีการขับเคลื่อนงานของโรงเรียนผู้สูงอายุให้เป็นไปอย่างมั่นคงด้วยการหางบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้วยตนเอง

ตารางที่ 1 การสร้างข้อคำถามของตัวชี้วัดการประเมินประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ปรับแก้หลังจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

องค์ประกอบตัวชี้วัด	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ข้อที่	ตัวชี้วัดย่อย/ข้อคำถาม
Process – มิติด้านกระบวนการ			
P1 : การจัดการเรียนการสอน	การจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ มีรูปแบบกิจกรรมที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุตามบริบทพื้นที่ และมีเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจน วิทยากรผู้ถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียนมีเทคนิควิธีสอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับวัยผู้สูงอายุและสภาพพื้นฐานของผู้เรียน	32	มีการแบ่งชุดการเรียนรู้เป็นหมวดหมู่เพื่อดึงดูดใจผู้เรียน และช่วยให้นักเรียนสูงอายุสามารถเข้าใจโครงสร้างหลักสูตรได้ง่ายขึ้น
		33	มีการจัดกิจกรรมเป็นประจำทุกสัปดาห์อย่างต่อเนื่อง
		34	มีกิจกรรมสร้างการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ
		35	มีการจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมและรักษาสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ
		36	มีกิจกรรมส่งเสริมการบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ
		37	มีกิจกรรมออกกำลังกายเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ
		38	มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาจากผู้สูงอายุในโรงเรียน
		39	มีการให้ความรู้ด้านกฎหมาย และสิทธิของผู้สูงอายุ
		40	มีการให้ความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร
		41	มีการจัดกิจกรรมนันทนาการให้ผู้สูงอายุเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด
P2 : กลไกในการบริหารจัดการ	สิ่งที่ทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุมีการขับเคลื่อนหรือดำเนินอยู่ได้ โดยมีการจัดสรรทรัพยากร มีการจัดกลุ่มบุคคลเป็นผู้ดำเนินงานเพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติของขั้นตอนหรือระบบโดยมีแผนดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ชัดเจน มีแผนผังโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนติดแสดงอยู่ที่ทำการของโรงเรียนผู้สูงอายุ	42	มีแผนดำเนินการของโรงเรียนผู้สูงอายุที่ชัดเจน
		43	มีแผนผังโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนติดแสดงอยู่ที่ทำการของโรงเรียนผู้สูงอายุ
	และมีหลักฐานการดำเนินการประชุมและปฏิบัติงาน การทำกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อการดำรงอยู่ได้ของโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างประจักษ์ชัด	44	มีหลักฐานการดำเนินการประชุมและปฏิบัติงาน การทำกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ

ตารางที่ 1 การสร้างข้อคำถามของตัวชี้วัดการประเมินประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ปรับแก้หลังจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

องค์ประกอบตัวชี้วัด	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ข้อที่	ตัวชี้วัดย่อย/ข้อคำถาม
P3 : การวัดและประเมินผล	กิจกรรมที่โรงเรียนผู้สูงอายุจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติเพื่อเป็นการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีการสอบประเมินผลทุกเทอมแต่เป็นในลักษณะการทดสอบที่ยืดหยุ่นเพื่อต้องการรู้ว่าผู้เรียนได้รับความรู้อะไรบ้างจากการเรียนในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังมีการประเมินผลจากการมาเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุในโรงเรียน ประเมินผลการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร และประเมินผลหลักสูตรและกิจกรรมของโรงเรียน	45	มีการสอบประเมินผลผู้สูงอายุในโรงเรียนทุกเทอม
		46	มีการประเมินการมาเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ
		47	มีการประเมินผลการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร
		48	มีการประเมินผลหลักสูตรและกิจกรรมของโรงเรียน
Product – มิติด้านผลผลิต			
Pr1 : ด้านผู้สูงอายุ	ผู้สูงอายุในโรงเรียนมี 1) ด้านสุขภาพร่างกาย ทำให้มีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง 2) ด้านจิตใจ ช่วยให้คลายเหงา เกิดการผ่อนคลาย เกิดความสุขทางใจ 3) ด้านสังคม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย เป็นผู้สูงอายุที่ถึงพร้อมด้วยคุณลักษณะของผู้มีศักยภาพ 4) ด้านจิตปัญญา สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย 5) ด้านเศรษฐกิจ เรียนรู้ทักษะทางด้านอาชีพ สามารถนำไปประกอบอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้	49	ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉง ลดความเสี่ยงจากการเจ็บป่วยลดระยะเวลาการพึ่งพาผู้อื่น อายุยืน
		50	ผู้สูงอายุคลายเหงา จิตใจกระชุ่มกระชวย สดชื่น รู้สึกภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่าความสามารถของตนเอง มีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง
		51	ผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนวัยเดียวกันและคนต่างวัย ได้รับการยอมรับในฐานะสมาชิกของกลุ่ม
		52	ผู้สูงอายุรู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัย
		53	ผู้สูงอายุเรียนรู้ทักษะทางด้านอาชีพ สามารถนำไปประกอบอาชีพสร้างงาน สร้างรายได้ ช่วยเหลือตนเองต่อไป
		54	โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ท้องถิ่น ให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

ตารางที่ 1 การสร้างข้อคำถามของตัวชี้วัดการประเมินประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ปรับแก้หลังจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

องค์ประกอบตัวชี้วัด	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ข้อที่	ตัวชี้วัดย่อย/ข้อคำถาม
Pr2: ด้านชุมชนและสังคม	โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นพื้นที่เรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ท้องถิ่น ให้ดำรงสืบทอดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนสังคม โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นเวทีที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม เป็นแรงผลักดันให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในชุมชน โรงเรียนผู้สูงอายุสามารถเป็นต้นแบบสร้างชื่อเสียงให้ชุมชนและสังคม	55	โรงเรียนผู้สูงอายุเป็น “เวที” ที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม
		56	โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นเป็นแรงผลักดันให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในชุมชน
		57	ชุมชน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาศึกษาดูงานที่โรงเรียนแห่งผู้สูงอายุสม่ำเสมอ
Effectiveness – มิติด้านประสิทธิผล			
E1: ผลการดำเนินงาน	การบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียนผู้สูงอายุในการดำเนินการตามเป้าหมายดูจาก 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ 2) การพัฒนาตนเอง การดูแล คุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ 3) สุขภาพของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกายและจิตใจ 4) ผู้สูงอายุสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม 5) ผู้สูงอายุมีศักยภาพ คุณค่าภูมิปัญญา เป็นที่ประจักษ์และยอมรับ 6) ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากผู้สูงอายุดำรงสืบต่อไป	58	ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อแผน/กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ
		59	ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อวิทยากรถ่ายทอดความรู้
		60	ระดับความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนผู้สงอายุ
		61	แผน/กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุครอบคลุมด้านกาย จิต อารมณ์/สติปัญญา และสังคม ของผู้สูงอายุในโรงเรียน
E2: ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	สิ่งที่ทำให้การดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย 1) มีผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่ทุ่มเท เสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ 2) คณะกรรมการหรือแกนนำโรงเรียนผู้สูงอายุมีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) มีส่วนร่วมของคณะกรรมการ ผู้สูงอายุในโรงเรียน และเครือข่าย 4) มีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง 5) มีการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 6) มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนุนเสริม	62	โรงเรียนผู้สูงอายุมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทุ่มเท เสียสละ และมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ
		63	โรงเรียนผู้สูงอายุมีเป้าหมายชัดเจนและมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
		64	โรงเรียนผู้สูงอายุมีกลไกที่ทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
		65	โรงเรียนผู้สูงอายุมีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็ง
		66	โรงเรียนผู้สูงอายุมีการเรียนรู้และพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
		67	โรงเรียนผู้สูงอายุมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหนุนเสริม

ตารางที่ 1 การสร้างข้อคำถามของตัวชี้วัดการประเมินประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยตามนิยามเชิงปฏิบัติการที่ปรับแก้หลังจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

องค์ประกอบตัวชี้วัด	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ข้อที่	ตัวชี้วัดย่อย/ข้อคำถาม
Sustainability – มิติด้านความยั่งยืน			
S1 : เครือข่าย	การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุที่อยู่ภายในกลุ่มหรือในหมู่สมาชิกของโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยกัน เช่น ในรูปแบบคณะกรรมการ หรือการมีตัวแทนในแต่ละหมู่บ้าน หรือการร่วมมือปฏิบัติงานร่วมกันกับหน่วยงานองค์กรภายนอกเพื่อประสานพลังในการทำงานร่วมกัน ทั้งในลักษณะของการประชุมปรึกษาหารือการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารโรงเรียน การแลกเปลี่ยนข้อมูล การใช้ทรัพยากร	68	มีการสร้างเครือข่ายทางสังคมภายในกลุ่มหรือในหมู่สมาชิกของโรงเรียนผู้สูงอายุด้วยกัน เช่น ในรูปแบบคณะกรรมการ หรือการมีตัวแทนในแต่ละหมู่บ้าน
	ร่วมกันการมีกิจกรรมร่วมกัน การบูรณาการแผนงาน โครงการร่วมกันเพื่อส่งเสริมให้การดำเนินภารกิจของโรงเรียนผู้สูงอายุบรรลุเป้าหมาย	69	มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงาน องค์กรภายนอก เพื่อประสานพลังในการทำงานร่วมกัน
S2 : การมีส่วนร่วม	การแสดงออกของสมาชิกในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ กิจกรรม ทั้งการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจหรือการร่วมเป็นคณะกรรมการของโรงเรียน ตลอดจนร่วมปฏิบัติและประเมินผลการดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน	70	มีกระบวนการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือเพื่อวางแผนหาแนวทางแก้ปัญหาและร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนกิจกรรมตามความต้องการของผู้สูงอายุในโรงเรียน
		71	มีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของผู้สูงอายุในโรงเรียนและในชุมชน ภายใต้แนวคิด ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง
		72	มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมทางสังคมโดยการมีส่วนร่วม หรือการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากภาคประชาชน ภาคเอกชน หรือภาครัฐ
		73	สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มทางสังคมเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกภายในโรงเรียน
		74	มีกิจกรรมที่เกิดการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนผู้สูงอายุกับหน่วยงานอื่น
		75	มีการสร้างเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมกันดำเนินงานระหว่างผู้สูงอายุในโรงเรียนและกรรมการ
		76	มีผู้สูงอายุร่วมเป็นกรรมการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ

จากตารางที่1 แสดงให้เห็นถึงตัวชี้วัดการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยที่สร้างขึ้นจำแนกเป็นมิติด้านบริบท มีจำนวน 3 ตัวชี้วัดหลัก 15 ตัวชี้วัดย่อย มิติด้านปัจจัยนำเข้า มีจำนวน 4 ตัวชี้วัดหลัก 16 ตัวชี้วัดย่อย มิติด้านกระบวนการ มีจำนวน 3 ตัวชี้วัดหลัก 17 ตัวชี้วัดย่อย มิติด้านผลผลิต มีจำนวน 2 ตัวชี้วัดหลัก 9 ตัวชี้วัดย่อย มิติด้านประสิทธิผล มีจำนวน 2 ตัวชี้วัดหลัก 10 ตัวชี้วัดย่อย และมิติด้านความยั่งยืน มีจำนวน 2 ตัวชี้วัดหลัก 9 ตัวชี้วัดย่อย รวมตัวชี้วัดทั้งสิ้น 16 ตัวชี้วัดหลัก 76 ตัวชี้วัดย่อย

สรุปผลการศึกษา

การพัฒนาตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบที่สร้างขึ้น จำแนกเป็น (1) มิติด้านบริบท (Context) มีจำนวน 3 ตัวชี้วัดหลัก 16 ตัวชี้วัดย่อย ประกอบด้วย C1 : โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ มี 5 ตัวชี้วัดย่อย, C2 : วัตถุประสงค์ของโรงเรียน มี 6 ตัวชี้วัดย่อย และ C3 : หลักสูตรการเรียนรู้ มี 4 ตัวชี้วัดย่อย (2) มิติด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีจำนวน 4 ตัวชี้วัดหลัก 16 ตัวชี้วัดย่อย ประกอบด้วย I1 : ทรัพยากรบุคคลในโรงเรียนผู้สูงอายุ มี 2 ตัวชี้วัดย่อย, I2: งบประมาณ มี 4 ตัวชี้วัดย่อย, I3 : สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มี 5 ตัวชี้วัดย่อย และ I4 : การบริหารจัดการ มี 5 ตัวชี้วัดย่อย (3) มิติด้านกระบวนการ (Process) มีจำนวน 3 ตัวชี้วัดหลัก 17 ตัวชี้วัดย่อย ประกอบด้วย P1 : การจัดการเรียนการสอน มี 10 ตัวชี้วัดย่อย, P2 : กลไกในการบริหารจัดการ มี 3 ตัวชี้วัดย่อย และ P3 : การวัดและประเมินผล มี 4 ตัวชี้วัดย่อย (4) มิติด้านมิติด้านผลผลิต (Product) มีจำนวน 2 ตัวชี้วัดหลัก 9 ตัวชี้วัดย่อย ประกอบด้วย Pr1 : ด้านผู้สูงอายุ มี 5ตัวชี้วัดย่อย และ Pr2: ด้านชุมชนและสังคม มี 4 ตัวชี้วัดย่อย (5) มิติด้านประสิทธิผล (Effectiveness) มีจำนวน 2 ตัวชี้วัดหลัก 10 ตัวชี้วัดย่อย ประกอบด้วย E1: ผลการดำเนินงาน มี 4 ตัวชี้วัดย่อย และ E2: ปัจจัยแห่งความสำเร็จ มี 6 ตัวชี้วัดย่อย และ (6) มิติด้านความยั่งยืน (Sustainability) มีจำนวน 2 ตัวชี้วัดหลัก 9 ตัวชี้วัดย่อย ประกอบด้วย S1 : เครือข่าย มี 2 ตัวชี้วัดย่อย และ S2 : การมีส่วนร่วม มี 7 ตัวชี้วัดย่อย รวมตัวชี้วัดทั้งสิ้น 16 ตัวชี้วัดหลัก 76 ตัวชี้วัดย่อย

อภิปรายผลการศึกษา

การพัฒนาตัวชี้วัดในการวิจัยฉบับนี้ มีขั้นตอนที่สำคัญได้แก่ (1) การทบทวนวรรณกรรมเพื่อกำหนดร่างกรอบการประเมินและร่างตัวชี้วัด (2) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 6 คน เพื่อยืนยันกรอบการประเมิน ร่างตัวชี้วัดและกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวชี้วัด (3) การตรวจสอบคุณภาพของตัวชี้วัดในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำตัวชี้วัดไปใช้โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน และ (4) การตรวจสอบคุณภาพของตัวชี้วัดในด้านความถูกต้องของการสร้างมาตรวัดโดยการประเมินสภาพการปฏิบัติจริงในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทย จำนวน 43 แห่ง สอดคล้องกับ นงลักษณ์ วิรัชชัย และคณะ(2551) ที่สรุปขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาตัวชี้วัด รวม 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวชี้วัด ขั้นตอนที่ 2 การนิยามตัวชี้วัด ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 4 การสร้างตัวชี้วัด ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพของตัวชี้วัด และขั้นตอนที่ 6 การจัดเข้าบริบทและการนำเสนอรายงาน ทั้งนี้เนื่องจากตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานภาครัฐ คือกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรอบการประเมินจึงต้องมีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการ

ปฏิบัติงานขององค์การ ซึ่งผลจากศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดกรอบการประเมินและสร้างตัวชี้วัดผลการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบในประเทศไทยที่เหมาะสม ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 6 มิติ ได้แก่ (1) มิติด้านบริบท (2) มิติด้านปัจจัยนำเข้า (3) มิติด้านกระบวนการ (4) มิติด้านมิติด้านผลผลิต (5) มิติด้านประสิทธิผล และ(6) มิติด้านความยั่งยืน สอดคล้องกับงานของ สุทีปทัศน์ ชินตาปัญญากุล และ สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพสมรรถนะพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาใหม่ ภายใต้ระบบพี่เลี้ยงด้วยรูปแบบการประเมิน CIPPIEST โดยใช้รูปแบบ CIPPIEST ประเมิน 8 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายโยงความรู้ และสอดคล้องกับงานของอัชกรณ์ วงศ์ปรีดี และคณะ (2559) ที่ทำการศึกษาเรื่อง โครงการประเมินผลการดำเนินงานอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ 2556-2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงานอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ประจำปีงบประมาณ 2556-2559 โดยใช้ตัวแบบ CIPESI ในการประเมินผลดำเนินงานอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค ประกอบด้วย (1) บริบท (Context) (2) ปัจจัยนำเข้า (Input) (3) กระบวนการ (Process) (4) ประสิทธิผลและประสิทธิภาพ (Efficiency and Effectiveness) (5) ความยั่งยืนของเครือข่ายอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาค (Sustainability of Regional Science Parks' Networks) และ (6) ผลกระทบ (Impact)

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). *คู่มือการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ.* สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2561, จาก http://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20163105151142_1.pdf

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2559). *คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ.

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย ปี พ.ศ.2560*. สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2561, จาก http://www.dop.go.th/download/knowledge/th1552463947-147_0.pdf

ณรินี แย้มสกุล. (2553). *การพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินประสิทธิภาพของหน่วยบริการปฐมภูมิสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทย.* หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยคริสเตียน.

เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). *การประเมินโครงการ แนวคิดและแนวปฏิบัติ.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนะ บัวสนธ์. (2557). รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPIEST: มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในการใช้ CIPP and CIPPIEST Evaluation Models: Mistaken and Precise Concepts of Applications. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 5*(2), 7-14.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2549). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการผู้ดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. (2554). *การใช้แบบจำลอง CIPP ในการประเมินการรับเบี้ยเลี้ยงยังชีพของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. (2560). *การถอดบทเรียนตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนและชมรมผู้สูงอายุที่มีกิจกรรมถ่ายทอดความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). *ทฤษฎีการประเมิน.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2547). *การประเมินผลองค์การมหาชนและหน่วยงานในกำกับของรัฐ*. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวิมล ติรกานันท์. (2543). *การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2561). *คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561*. ค้นเมื่อ 17 เมษายน 2561, จาก http://www.bangkok.go.th/thonburi/page/sub/11859

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2560). *สถิติประชากรและบ้าน-จำนวนประชากรแยกรายอายุ.* สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2561, จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php

สมคิด พรมจุ้ย. (2542). *เทคนิคการประเมินโครงการ.* นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. (2546). *เทคนิคการประเมินโครงการ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมชาย ดุรงค์เดช. (2542). *การประเมินผลโครงการ: แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

อัชกรณ์ วงศ์ปรีดี และธัชเฉลิม สุทธิพงษ์ประชา. (2560). *โครงการประเมินผลการดำเนินงานอุทยานวิทยาศาสตร์ภูมิภาคประจำปี งบประมาณ 2556-2559.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมกิจการอุทยานวิทยาศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

Bryant, C., & White, L.G. (1976). *Managing Development in the Third World.* Colorado: Westview.

Bullinger, M. (2003). *International comparability of health interview surveys: An overview of methods and approaches.* Retrieved December 8, 2018, from www.euro.who.int/document/HIS/004 chapt01.pdf.

Burke, K. (2014). *Balanced Assessment: From Formative to Summative.* Bloomington, IN: Solution Tree Press.

Duming, S.J., Hemmer, P. & Pangaro, L.N. (2007). The Structure of Program Evaluation: An Approach for Evaluating a Course, Clerkship, or Components of a Residency or Fellowship Training Program. *Teaching and Learning in Medicine, 3*(19), 308-318.

Frye, A.W., & Hemmer, P.A. (2012). Program Evaluation Models and Related Theories. *Medical Teacher, 5*(34), 288-299.

Hawkins, R.E. & Holmboe E. S. (2008). *Constructing an Evaluation System for an Educational Program.* In R. E. Hawkins, and E. S. Holmboe, Practical Guide to the Evaluation of Clinical Competence. Philadelphia, PA: Mosby, Inc.

Johnstone, J.N. (1981). *Indicators of education systems.* London: UNESCO.

Patton, M. (2011). *Developmental Evaluation: Applying Complexity Concepts to Enhance Innovation and Use*. New York: Guilford Press.

Robbins, S.P. (1973). *The Administration Process: Integrating Theory and Practice.* Englewood Cliff, New Jersey: Pretice – Hall.

Rossi, P.H. & Freeman H.E. (1982). *Evaluation: A systematic approach.* Beverly Hill: Sage.

Scriven, M. (1967). *The methodology of evaluation. In R. W. Tyler, R. M. Gagné, & M. Scriven (Eds.)*, Perspectives of curriculum evaluation. Chicago, IL: Rand McNally.

Stufflebeam, D. & Shinkfield, A. (2007). *Evaluation Models, Theories, and Applications.* San Francisco, CA: Jossey Bass/John Wiley & Sons.

Stufflebeam, D., Gullickson, L.A. & Wingate L. (2002). *The Spirit of Consuelo: An Evaluation of Ke Aka Ho'ona.* Kalamazoo: Western Michigan University Evaluation Center.

Suchman, E.A. (1987). *Evaluation Research: Principle and Practice in Public Service and Social Action Programs.* New York: Ruge Sage Foundation.

Tessmer, M. (1993). *Planning and Conducting Formative Evaluations.* London: Routledge.

Veillard, J., Guisset, A. & Garcia-Barbero, M. (2003). *Selection of indicators for hospital performance measurement.* A report on the 3rd and the 4th workshop, June and September 2000 at Barcelona Spain.

Vitrai, J. (2004). *Experiences on a policy-driven selection on health indicators.* Working paper No.10. Retrieved December 7, 2004, from www.unece.org/stats/documents/ces/ac.36/2004/wp.10.e.pdf.

Willoughby, K. G. (2014). *Public Budgeting in Context: Structure, Law, Reform, and Results.* New York: Jossy-Bass.

World Health Organization. (2002). *Active Aging: a policy framework.* Geneva: WHO.

Translated Thai References

Buason, R. (2014). CIPP and CIPPIEST evaluation models: Mistaken and precise concepts of applications. *Journal of Fine Arts, Research Studies, 5 (2),* 7-14. (In Thai)

Bureau of Registration Administration, Department of Local Administration. (2017). *Population and house statistics - Number of population separated by ages.* Retrieved April 15, 2018, from http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age.php (In Thai)

Department of Elderly Affairs. (2016). *Elderly School Handbook.* Bangkok: Elderly Empowerment Division. (In Thai)

_____. (2017). *The situation of Thai elderly in 2017.* Retrieved April 15, 2018, from http://www.dop.go.th/download/knowledge/th1552463947-147_0.pdf (In Thai)

Durongdej, S. (1999). *Project Assessment: concepts and methods.* Bangkok: n.p. (In Thai)

Kanjanawasi, S. (2002). *Assessment theory.* (3rd ed). Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)

Ministry of Social Development and Human Security. (2017). *Handbook for life quality development center and promoting the elderly career.* Retrieved April 17, 2018, from http://www.dop.go.th/download/knowledge/knowledge_th_20163105151142_1.pdf (In Thai)

Office of the Public Sector Development Commission. (2018). *Official performance evaluation guide according to the certification of practice Government service, Fiscal Year 2018.* Retrieved April 17, 2018, from http://www.bangkok.go.th/thonburi/page/sub/11859. (In Thai)

Promjui, S. (1999). *Techniques for project assessment*. Nonthaburi: SukhothaiThammathirat Open University Press. (In Thai)

_____. (2003). *Techniques for project assessment.* Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University Press. (In Thai)

RangchaikulWibulsri, Y. (2003). *Project evaluation, concepts and practices.* 3rd edition, Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)

Thammasat University Research and Consultancy Institute (2004). *Evaluation of public organizations and agencies in Government supervision*. Bangkok. (In Thai)

Tirakanan, S. (2000). *Project Assessment*: *Guidelines for practices.* Bangkok: Faculty of Education Ramkhamhaeng University. (In Thai)

Wongpreedee, A. & Sudhipongpracha, T. (2017). *Project for Performance Evaluation of Thailand's Regional Science Parks, Fiscal Year 2013-2016.* Bangkok: Office of the Secretariat of Science Park Promotion Agency, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Science and Technology. (In Thai)

Yaemsakul, N. (2010). *The Development of indicators in efficiency evaluation of Primary Care Unit under the Office of the Permanent Secretary for the Ministry of Public Health in Thailand*. Doctor of Philosophy Program in Management: Graduate School, Christian University. (In Thai)

Yodpet, S. (2006). *Completed research report of family caregiver project.* (2nd ed.) Bangkok: Thammasat University Press. (In Thai)

_____. (2011). *Using the CIPP model in assessment of the provision of subsistence allowances for the elderly: A case study Nonthaburi Municipality.* Bangkok: Thammasat University. (In Thai)

_____. (2017). *Lessons learned, good examples of schools and elderly clubs with knowledge transfer activities*. Office of Health Promotion Foundation. (In Thai)